

**ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ КУЋЕ ЛЕГАТА
ЗА 2012. ГОДИНУ**

1. ЛИЧНА КАРТА УСТАНОВЕ

- Назив, седиште
Установа културе „Кућа легата“, Београд, Кнеза Михаила 46
- одговорно лице
Ана Вељковић
- шифра делатности, матични број
91.02   17573829
- ПИБ
103552829
- бр. рачуна
840-873664-76
- Управни одбор (председник)
Слободан Вујовић
- Надзорни одбор (председник)
Сандра Тагић

2. Подаци о објекту и улагања у објекат

а) Подаци о простору који установа користи

- укупна квадратура (са податком да ли је током 2011. године дошло до повећања или смањења простора)

1. Илије Гарашанина 24: 70 m²
2. Кнеза Михаила 46: 740,39 m²
3. Легат Вељка Петровића: 280 m²
4. Атеље Петра Лубарде: : 695,70 m²
5. Депо у Булевару Краља Александра 71: 150 m²

Током 2012. године није дошло ни до повећања ни до смањења простора.

Укупна квадратура: 1.936,09 m²

Кућа Петра Лубарде је реконструисана и простор ће почети да се користи по добијању употребне дозволе.

- основ коришћења (уговор или решење)

1. Илије Гарашанина 24 – уговор о закупу
2. Кнеза Михаила 46 – уговор о закупу
3. Легат Вељка Петровића – уговор о поверавању на чување, одржавање и

старање

4. Атеље Петра Лубарде – уговор о поверавању на чување, одржавање и старање
5. Депо у Булевару Краља Александра 71 – уговор о остави

- стање простора и опреме (кратак опис)

1. Илије Гарашанина 24 – стање солидно, опрема стандардна
2. Кнеза Михаила 46 – стање лоше, планирана реконструкција
3. Легат Вељка Петровића – стање изузетно лоше
4. Атеље Петра Лубарде – адаптација, санација и реконструкција су завршене, чека се употребна дозвола
5. Депо у Булевару Краља Александра 71 – стање добро и делимично условно за чување и одлагање уметничких предмета због недовољно доброг система вентилације

- начин грејања

1. Илије Гарашанина 24 – објекат је прикључен на даљински систем грејања
2. Кнеза Михаила 46 – нема грејања, у једној просторији се користе грејалице
3. Легат Вељка Петровића – нема грејања
4. Атеље Петра Лубарде – уграђен нови централни систем грејања на струју
5. Депо у Булевару Краља Александра 71 – нема грејања (у депоу је константна температура)

б) Подаци о средствима које је установа уложила у набавку опреме и одржавање објекта и опреме у 2012. години

- средства одобрена установи за набавке из буџета града Београда по Закључцима градоначелника: навести број закључка, број и датум уговора, укупан уговорени износ, износ који је преостао за уплату по уговору у 2012. години)**

У 2012. години Кући легата нису одобрена средства за набавку опреме и одржавање објекта и опреме по закључцима градоначелника.

- подаци о набавкама на које се Закон о јавним набавкама не примењује а за које су средства обезбеђена из буџета града Београда (врста набавке, реализовани износ)**

1. набавка дигиталног фотоапарата – 31.490,00 динара
2. набавка 2 табуреа – 31.288,26 динара

3. набавка штафелаја – 6.713,00 динара
4. набавка колица – 2.995,00 динара
5. набавка уљаног радијатора – 6.800,00 динара

- подаци о средствима уложеним у набавке из сопственог прихода (врста набавке, реализовани износ)

Кућа легата је у 2012. години уложила средства у укупном износу од 210.000,00 динара у одржавање галеријског простора у ул. Кнеза Михаила бр. 46 за следеће намене:

1. испорука и уградња рефлектора за трофазни шински развод,
2. испитивање постојеће инсталације, уградња струјних заштитних склопки и извођење других пратећих електро радова,
3. позиционирање рефлектора,
4. набавка лед траке са посебним трафоом.

Наведена средства су пренета Кући легата на основу Уговора о донацији закљученог дана 15.05.2012. године са Градском општином Стари град.

Подаци о запосленима – стање на дан 31.12.2012. године

8 запослених који се финансирају средствима из буџета града Београда, сви су засновали радни однос на неодређено време.

4. Програмски део

-укупан број реализованих програма 2011.г__10____; 2012.г__12____

Реализован програм:

1. **Изложба „Портрети из легата“**

(Комплетна организација изложбе спроведена од стране Куће легата, изложба је реализована средствима, из буџета Града Београда, Министарства културе и информисања, ГО Стари Град, приватне донације и донације Дунав осигурања)

2. **Конзервација и рестаурација и стерилизација слика из легата Петра Лубарде**

(процес у току, а коначна реализација очекује се у марту 2013. године)

3. **Изложба „Миленко Шербан и савременици“**

(Организовала је Кућа легата у сарадњи са Спомен-збирком Павла Бељанског и Музеја позоришне уметности, средствима из буџета Града Београда и покрајине Војводина)

4. **Изложба „Материја духа-скулптура из легата Олге Јеврић“**

(Комплетна организација изложбе спроведена од стране Куће легата, изложба је реализована средствима, из буџета Града Београда, Министарства културе и информисања и ГО Стари Град)

5. **Изложба документационог фонда из легата Вељка Петровића**

„Између редова“, посвећена јубилеју 50 година од доделе Нобелове награде Иви Андрићу у Градској управи града Београда

6. **Систематизована обрада и професионална заштита легата Вељка Петровића**

Након физичко хемијске анализе спроведене на четири слике из Легата Вељка Петровића (*Дете са цвећем*, *Портрет жене*, *Портрет мушкарца* и икона *Распеће*) спроведен је третман конзервације на овим делима како би се приказала публици на изложби *Портрети из легата*. Конзервација је том приликом спроведена и на слици *Портрет Вељка Петровића*, 1933./ уље на платну, рад Петра Добровића. Средства за конзервацију је обезбедио Град Београд – Секретаријат за културу, док су приватном донацијом обезбеђена средства за конзервацију слике *Портрет мушкарца* – Јован Исаиловић .

План конзервације и рестаурације за 2012. годину предвидео је и скулптуре Риста Стојивића из Легата Вељка Петровића: *Женски акт*-Невенка Урбанова, гипс и *Мачка*, гипс.

Конзервација у ЦИКу спроведена је и на скулптурама из Легата Вељка Петровића средствима која је определило Министарство културе Републике Србије (скулптуре непознатог аутора, године и датума настанка, које су затечене на тераси овог легата без икакве претходне музејске документације или списка)

У Народној библиотеци Србије током 2012. године у неколико фаза средствима Министарства културе спроводио се третман конзервације и стерилизације библиотечке и архивске грађе. Фотографије под рамом, фото албуми, рукописи, преписка и књиге прошли су неопходне

третмане и налазе се у планотеци депоа Куће легата. Конзервацију и стерилизацију књига и бројних рукописа неопходно је и даље спроводити на преосталој грађи како би сав материјал био доступан и безбедан за коришћење и изучавање.

6. Конзервација и рестаурација документационог фонда из легата Вељка Петровића

7. Конзервација, рестаурација и стерилизација скулптура из легата Риста Стијовића

8. Конзервација и рестаурација цртежа из легата Недељка Гвозденовића

(Током 2012. године урађена је стерилизација, конзервација, и рестаурација 49 цртежа Недељка Гвозденовића средствима која су добијена од Министарства културе Републике Србије, на Конкурсу за суфинансирање пројеката у области културног наслеђа. Наведене радове извршио је стручни тим Конзерваторског одељења Народне библиотеке Србије. По завршетку конзерваторско-рестаураторских радова део цртежа приказан је публици у оквиру изложбе «Портрети из легата» која је одржана у Галерији Куће легата од 19. маја до 30. јуна 2012. године)

9. Селектовање, евидентирање и сортирање обимне архиве из легата Вељка Петровића, Петра Лубарде и Риста Стијовића

10. Стручни текстови и снимања легата Петра Лубарде за потребе Едиције и монографије о спасавању легата

11. Преузимање уметничких предмета из легата Риста Стијовића од Музеја града Београда, снимање стања и скулптура на терену, а затим даља обрада, инвентарисање, чишћење, припремање за конзервацију и стерилизација.

12. Наставак конзервације и рестаурације слика из легата Миленка Шербана

13. Учешће у организацијама поставкама и скидањима свих изложби које су се одвијале у галеријском простору Куће легата током 2012. године.

14. Учешће у организацији радионице из превентивне конзервације са Централним институтом за конзервацију у циклусу „Услови превентивне конзервације за изложбене поставке у музејима)

15. Реконструкција објекта легат Петра Лубарде

16. Учешће у научној регионалној конференцији ICOM SEE за регион Југоисточне Европе са темом: **Ревитализација легата Петра Лубарде-**

Пример позитивне праксе у заштити културног наслеђа.

21.-26. мај, 2012. године, Ниш

17. Учешће на семинару: Управљање музејским збиркама - Набавка предмета

19. октобар 2012, Народни музеј, Зрењанин

Кућа легата се представила презентацијом своје досадашње праксе набавке предмета. На сложеним примерима набавке предмета из Легата Петра Лубарде (објекат са затеченим личним предметима, покућством и уметничким делима из Атељеа Петра Лубарде), Легата Вељка Петровића (објекат са укупним покућством и уметничким предметима) и Легата Олге Јеврић (44 скулптуре) биће представљена досадашња пракса установе. Набавка предмета у пракси Куће легата често је била условљена околностима и није предвиђала стандардне музејске начине и процедуре. С обзиром на специфичност збирки и посабан однос према легаторима захтевала је тренутна решења и одговоран приступ: од ванредних ситуација – пожара у атељеу Олге Јеврић који је условио примопредају предмета, до вишегодишњег немара и девастације Легата Петра Лубарде и Легата Вељка Петровића, као и пријема оштећених, неинветарисаних и непописаних предмета и дерутних, значајно оштећених објеката. С обзиром на мали број запослених у Кући легата, као и значајан број и константан прилив предмета формирали смо сопствену ефикасну праксу уноса података, евидентирања и документовања збирки, која ће по формирању централног регистра омогућити лак пренос података у систематизовану базу Народног музеја.

18. Сарадња са Библиотеком града Београда:

- Изложба легата Миленка Шербана у излогу Библиотеке града Београда
- Изложба легата Вељка Петровића у излогу Библиотеке града Београда
- Изложба документационог фонда из легата Вељка Петровића у Библиотеци града Београда
- Предавања у Библиотеци града Београда о легатима Вељка Петровића и Љубице Цуце Сокић у оквиру циклуса Легати Београда

Програми који нису реализовани, а били су предвиђени Планом рада за 2012. годину (са кратким образложењем зашто нису реализовани)

Пројекат:

1. Кућа легата требало је да присуствује научној конференцији коју организује ICOM СС, Међународни комитет за конзервацију, у Глазгову, Великој Британији 2012. године, а која је посвећена обнови и ревитализацији архитектонских споменика културе.
2. Кућа легата је планирала активности у оквиру међународне сарадње са интернационалном мрежом музеја којој и припада **ICOM-DEMIST/Међународни комитет за историјске куће-музеје**. Овај међународни комитет је организовао конференцију у Перуђи, Италији 2012. године, а била је посвећена валоризацији историјских кућа и меморијалних објеката, као и архитектонских споменика културе.

Образложење:

1. Дошло је до измене плана јер запослени у Кући легата због обима посла у вези са две изложбе које организују у Београду и Новом Саду, у исто време („Портрети из легата“ и „Миленко Шербан и савременици“), као и припрема на плану сталне поставке у легату Петра Лубарде, нису били у могућности да присуствују конференцији.
2. Дошло је до измене плана јер запослени у Кући легата због обима посла у вези са припремама на плану сталне поставке у легату Петра Лубарде, као и изложбе легата Олге Јеврић, нису били у могућности да присуствују конференцији.

Изложба легата Петра Лубарде

Образложење:

Кућа легата није била у могућности да одржи само један програм, који се односи на излагачку делатност, али из веома разумљивих разлога, чије образложење следи у наставку.

Изложба легата Петра Лубарде биће отворена у реконструисаном објекту-његовој кући током 2013. године.

Када је завршена адаптација специјализованог простора атељеа предвиђеног за конзервацију слика из легата Петра Лубарде, која се налази у објекту ЦИК-а на Теразијама 26, а за коју су средства обезбеђена из буџета Града Београда-Секретаријата за културу, слике из депоа Куће легата су транспортоване, прво на стерилизацију, а затим у наведени простор. Конзервација слика је због изузетно компликоване процедуре стерилизације и заражености самих слика започела тек у априлу 2011. године. ЦИК и Кућа

легата су се одговорно сложили да је првенствено битно да се обезбеде савршени услови за чување и конзервацију слика, као и сама припрема истих, затим да се успоставе превентивне мере заштите, па тек онда да се крене у овај веома захтеван и специфичан посао. У складу са наведеним, није постојала могућност да се у року који је предвиђен планом и програмом Куће легата за 2012. годину, конзервира довољан број слика, предвиђен за изложбу. Кућа легата је у складу са динамиком даљег конзерваторског поступка третирања слика, изложбу планирала за 2013. годину.

Кућа легата је током целе 2012. године вршила супервизију над конзерваторским поступком слика из легата, које ће се пролонгирати до марта 2013. године, јер због пропадљивости и специфичности композитних материјала поступак конзервације је текао спорије.

Слике ће бити изложене у новом, реконструисаном простору легата Петра Лубарде.

Управни одбор Куће легата је упознат током целе године о поступку збрињавања и заштите слика.

Програми који су реализовани током 2012. године, а нису били предвиђени Планом (са кратким образложењем)

1. Изложба *Легат Миленка Шербана* у изложима Библиотеке града Београда

Образложење:

Изложба је осмишљена да би се шира јавност упознала са богатим садржајем овог легата. Састојала се од принтова, репродукција слика овог уметника, фотографија и текстова са информацијама о легату и самом уметнику постављених у излоге Библиотеке града Београда. Основна идеја је била да се у најпрометнијој улици у Београду, Кнеза Михаила, грађанима Београда приближи овај легат који је и поклоњен граду Београду, а нарочито зато што се и галерија Куће легата налази у истој улици.

Приказане фотографије Миленка Шербана сведоче о његовом уметничком и приватном животу, указују на круг уметника којем је припадао. Репродукцијама уметничких дела Миленка Шербана је представљен значај стваралаштва овог уметника, а указано је и на његов значај који је дао српској модерној сценографији. Текст о легату овог уметника је указао посматрачу на богатство које пружа овај легат, а који сведочи о стваралаштву Миленка Шербана сликарском и сценографском, као и о његовој колекцији примењене уметности, док дела његових савременика и пријатеља међу којима су дела Надежде Петровић, Зоре Петровић, Петра Лубарде, Мила Милуновића, Стојана Аралице, Марка Челебоновића, Милана Коњовића, Ивана Табаковића, Недељка Гвозденовића, Ивана Радовића, Пеће Милосављевића, Миливоја Николајевића, Крсте Хегедушића, Петра Добровића, Сретена Стојановића и Михајла Томића, представљају сведочанство једне епохе, формирања модерне српске и југословенске уметности.

Од посебног је значаја то, што је на овај начин широј публици приказан значај и вредност једног од легата који се чувају у нашој установи, као модел приказивања уметничких предмета из легата у изложима библиотеке, што се може сматрати изласком уметности и уметничких колекција на улице Београда.

Трајање изложбе: од 21. маја до 21 јуна 2012. године

2. Поставка *Између редова – писма Иве Андрића Вељку Петровићу*, у Градској управи града Београда

Образложење:

Легат Вељка Петровића никада није био отворен за јавност, још од 1974. године, када је предат Граду Београду. Кустос Куће легата задужен за овај легат је схватајући озбиљно и професионално свој посао, кренуо у истраживање, пописивање и фотодокументовање истог, откривајући колики значај легат овог угледног грађанина поседује.

Изложба је приказана у Градској библиотеци у Панчеву, Народној библиотеци Србије у Београду, Градској управи града Београда, а биће представљена и у библиотеци САНУ, као и у Библиотеци Града Београда.

Ова изложба је организована у оквиру јубилеја **50 година од доделе Нобелове награде Иви Андрићу, Кућа легата жели да допринесе јубилеју и да прикаже до сада nedовољно обрађену преписку између Вељка Петровића и Иве Андрића.**

Током јануара месеца поводом обележавања јубилеја 50 година од доделе Нобелове награде Иви Андрићу, мобилна поставка која је претходно излагана у Народној библиотеци Србије и Градској библиотеци - Панчево, приказана је и у холу Градске управе града Београда/Краљице Марије бр.1. Поставка је конципирана тако да може лако да се прилагоди различитим просторима и не захтева додатне интервенције. Део преписке два писца чини 5 писама Иве Андрића упућена Вељку Петровићу у периоду од 1922. до 1954. године. Писма су сегмент укупне заоставштине Вељка Петровића, писца, академика, вишегодишњег управника Народног музеја у Београду који је граду Београду оставио непокретан легат са богатом ликовном збирком, библиотеком, антикним намештајем и значајном рукописном грађом.

Дугогодишње пријатељство Андрића и Петровића пролазило је кроз искушења ратних немира, политичких и културних промена али се увек паралелно, генерацијски пратило и сусретало. У том смислу писма могу да се ишчитавају у различитим контекстима и између редова, откривајући нам животне околности с једне стране дипломате и писца и с друге књижевника и ангажованог ствараоца. Рукопис, писмо, жиг на хартији, датум и година, место и повод писања разлог су за истересовање посетилаца. Писма су писана ћирилицом, на различитој хартији и откривају нам односе два савременика, историјски контекст и личну позадину од блиског, пријатељског до формалног и званичног обраћања. Начин комуникације и време које је било потребно да се комуникација успостави, такође су интересантни елементи преписке.

3. Сарадња са Библиотеком града Београда

Образложење:

Кућа легата кроз сарадњу са установама сличног или истог карактера промовише културно наслеђе Београда и Србије и указује на значај легата и њиховог богатог фонда.

1. Представљање легата Вељка Петровића у изложбама Библиотеке града Београда
2. Предавања о легату Љубице Цуце Сокић у оквиру циклуса легати у Београду
3. Изложба архивске грађе из легата Вељка Петровића у витринама изложбене галерије Библиотеке града Београда

Образложење:

Током 2012. године Кућа легата је наставила успешну сарадњу са Библиотеком града Београда. Низ поставки и предавања реализовани су се током читаве године. Предавања посвећена Легату Љубице Цуце Сокић и Легату Вељка Петровића у оквиру циклуса Легати у Београду, пратиле су и поставке у изложима-прозорима библиотеке у Кнез Михиловој улици. Предавањима смо желели да истакнемо посебан значај легата, стање у којима се они налазе, како су примљени и како се о њима старамо, као и будући планови Куће легата на санацији и реконструкцији непокретних легата и могућностима сталне поставке. Прозорски излози су искоришћени за специфичне изложбе књига, личних предмета, боја, штафелаја, принтова и фотографија. Настојали смо да на што непосреднији начин, без уложених додатних средстава корисницима библиотеке и пролазницима на што непосреднији начин преставимо легаторе. Посебно интересовање новинара допринело је сарадњи и текстовима објављеним у *Блицу* и *Вечерњим новостима*. На тај начин обележена је годишњица смрти Љубице Цуце Сокић и 45 година од смрти Вељка Петровића.

- да ли су током 2012. године реализовани програми који представљају квалитативну новину у односу на устаљену програмску шему установе

- структура реализованих програма:

1. Изложба: „Портрети из легата“

Образложење:

Ова изложба представља велику новину у односу на све програме које је Кућа легата обављала током претходних година. Она је настала као резултат вишегодишњег рада Куће легата на систематизованој заштити уметничких предмета: слика, дела на папиру, архивског материјала и скулптуре. Током деценија уметнички предмети из легата су пропадали услед изузетно лоших услова у којима су се налазили и услед небриге, а пре него што је Кућа легата преузела старање над њима. Кућа легата је већину изложених предмета конзервирала, рестаурирала, обрадила и припремила за презентацију, а у координацији са надлежним институцијама за ову врсту делатности: Народном библиотеком Србије и Централним институтом за конзервацију. С тим у вези може се рећи да је ова изложба од великог значаја и да представља квалитативну новину из два разлога:

1. на њој су по први пут приказана уметничка дела наших највећих уметника, која до тада посетиоци нису имали прилике никада да виде
2. вредни уметнички предмети су спасени од пропасти и приказани у јавности

Овом изложбом скренута је пажња јавности на уметничко благо које се у

легатима Београда налази и указано је на значај међуинституционалне сарадње између установа заштите. ЦИК и Народна библиотека Србије су имали прилику да прикажу процесе конзервације и рестаурације предмета у једној од пет галеријских просторија, а кроз документарне филмове кратког формата који су привукли велику пажњу посетилаца у Ноћи музеја, а касније и најмлађе публике.

Ауторски пројекти Установе

1. Изложба „Портрети из легата“

Аутор: Ксенија Самарџија

Изложбом портрета издвојен је један тематски сегмент којим се приказује различитост приступа и могућности приказа портрета: однос према портрету, могућности подражавања и представљања, историјске околности развоја портрета и суштински искази уметника. Из богатог фонда Куће легата приказани су портрети у различитим техникама и материјалима од скица, цртежа, скулпторских и сликарских решења до аутопортрета уметника.

Изложба је реализована у периоду од 19. маја – 30. јуна у галеријском простору Куће легата у Кнез Михаиловој 46 и забележено је преко 3690 посета.

Изложба је приказала до сада непознате радове Сретена Стојановића, Петра Лубарде, Љубице-Џуце Сокић, Зоре Петровић, Петра Добровића.. Приказани су и репрезентативни грађански портрети (Портрет мушкарца, Портрет жене и Дете са ружом) из XIX века, који су се претходно по измештању из неусловне куће Вељка Петровића и после детаљних анализа и сложеног поступка конзервације који су спроводили Републички завод за заштиту споменика и Централни институт за конзервацију по први пут нашли пред публиком. Из овог легата приказани су и елементи изузетне збирке карикатура Вељка Петровића. Духовите и оштре, карикатуре су специфична врста критичких портрета. Из Легата Олге Јеврић издвојени су портрети настали непосредно после Другог светског рата, и чине драгоцену сведочанства новог приступа уметника у измењеним друштвеним околностима. Монументални по структури, готово споменички портрети познаника и народних хероја носе револуционарну снагу отпора и достојанство личности. Затим скулпторска дела Риста Стијовића од нежних женских фигура у дрвету, сведених форми и глатких површина до бронзних тешких носиоца ликова Горског вијенца. На изложби су представљени и портрети Љубице Џуце Сокић - поново жена као мотив, замишљена и далека као одраз, готово без самог физичког присуства. Благе фигуре које су се стопиле с простором у ком се налазе више су судбинска одредница жене него фактички прикази портрета. Легат Недељка Гвозденовића приказан је кроз неколико сачуваних цртежа - портрета, који су иначе ретки у опусу овог уметника. Легату Миленка Шербана припадају дела значајних уметника, међу којима и портретна дела Зоре и Надежде Петровић, Крста Хегедушића, Косте Хакмана и других. У Легату Петра Лубарде налази се *Глава рудара* – по речима Вере Лубарде једини познати аутопортрет Лубарде, *Портрет Вере Лубарде*, *Портрет Петра Лубарде*, цртеж фломастером *Иво Андрић?* - непознатог аутора, као и неколико цртежа, скица.

Значајан број радова дозвољава нам да се посветимо истаживању легата из једног другог угла, да легат не посматрамо као целину већ да уочавамо и презентујемо различе аспекте унутар збирке. Приказивањем портрета и аутопортрета кроз легате имамо прилику да сагледамо период од тридесетих година XIX до средине осамдесетих XX века. Као и да боље упознамо легаторе, како су их други видели и приказали, што нам само потврђује значај ликовног фонда Куће легата.

Током манифестације *Ноћ музеја* посебна пажња је посвећена портретима Шане Лукић Шотра, сликарке чији лик у филму *Монтевидео Бог те видео*,

тумачи глумица Нина Јанковић. Сlike које је уметница за живота поколнула Љубици Сокић, школској пријатељици и за узврат Цуцини портрети Шане по први пут тумаче близак, пријатељски однос између две уметнице. Издвојени као целина са пратећим дигиталним рамом са фотографијама из Цуцином приватног албума и текстом Миодрага Гаталовића који додатно интервенише у комуникацији са публиком.

Валоризацијом изложбе потврђене су позитивне реакције новинара и публике. Значајно је да су на изложби приказани репрезентативни, а до сада неизлагани радови уметника. Како би Београђанима омогућили приказ овако репрезентативне поставке која сведочи о формирању грађанског средњег слоја, његовог динамичног развоја и драматичних промена и прекида традиције која је условила променом власти и друштвених околности. Специфичност ове изложбе је у унутрашњим везама које се граде између уметника, савременика и пријатеља. Писма, белешке и поклони често потврђују генерацијску повезаност и пријатељску наколост. Тако настају портрети Вељка Петровића (Сретен Стојановић, Ристо Стијовић, Петар Добровић, Јозо Кљаковић и други) Петра Лубарде, Миленка Шербана, Љубице – Цуце Сокић...

Верујемо да је изложба *Портрети из легата* допринела да се у Београду у централној градској улици Кнез Михаиловој, у једној од првих репрезентативних зграда, реализује изложба која негује дугу традицију и развој портрета кроз значајна имена историје уметности.

Припремом поставке Куће легата је претходно спровела поступак конзервације и чишћења на готово свим предметима.

Дизајнирана је електронске брошура и пропратни штампани материјал за потребе дефинисања визуелног идентитета поставке ове изложбе.

2. Изложба „Миленко Шербан и савременици“ одржана у Спомен-збирци Павла Бељанског у Новом Саду од 18. маја од 24. јуна 2012. године.

Аутор: Данијела Бајић

Овом изложбом је настављена пракса Куће легата да сарађује са другим музејским установама у Србији ради размене програма. Изложба је настала у сарадњи Спомен - збирке Павла Бељанског из Новог Сада, Музеја позоришне уметности Србије и Куће легата из Београда, као копродукција. Вредна заоставштина Миленка Шербана, угледног сликара, сценографа и колекционара чува се у овим установама и она је обједињена како би најбоље презентовала разноврсно стваралаштво овог уметника, а кроз дела његових савременика цела једна епоха српске модерне уметности.

Ова велика изложба састојала се од укупно 55 дела која су била изложена, од чега 32 дела из Куће легата: 21 уметничко дело (сlike и цртежи) Миленка Шербана и 11 уметничких дела (сlike и цртежа) његових савременика, 3 уметничка дела из Спомен-збирке Павла Бељанског (сlike и скулптура) и 20 сценографских скица из Музеја позоришне уметности.

Делима из Куће легата и Спомен-збирке Павла Бељанског представљен

је сликарски опус Миленка Шербана и стваралаштво његових савременика, а сценографским скицама из Музеја позоришне уметности Србије је приказан овај сегмент његовог уметничког рада. Изложба је обogaћена документацијом (писма, фотографије, каталози) из Куће легата и Спомен-збирке Павла Бељанског.

Дела из Куће легата су део Легата Миленка Шербана о коме се Кућа легата стара 2006. године на основу Уговора о поклону од стране породице Шербан. На изложби су била приказана дела сликара Миленка Шербана од 1929. год. до 1979. год., на основу којих се могу пратити све развојне фазе његовог стваралаштва. Сликарево окружење и уметничка сцена тог периода је била заступљена делима његових пријатеља и савременика: **Петар Лубарда, Мило Милуновић, Иван Табаковић, Милан Коњовић, Стојан Аралица, Предраг Пеђа Милосављевић, Недељко Гвозденовић, Иван Радовић и Миливој Николајевић.**

Слике Миленка Шербана уврстио је у свој легат и Павле Бељански. Овом приликом су приказане две његове слике које су у сталној поставци Спомен-збирке Павла Бељанског и биста Миленка Шербана коју је радио Михајло Томић из документационог фонда.

Сценографије из Музеја позоришне уметности Србије сведоче о његовом доприносу српској модерној сценографији. То су сценографије које се углавном односе на Шербанов веома плодан и успешан рад у Југословенском драмском позоришту у Београду. Током рада у Југословенском драмском позоришту Шербан је добио две награде Савезну награду (1949. год.) за сценографију „Дундо Мароје“ Марина Држића и Стеријину награду (1956. год.) за сценографију „Родољупци“ Јована Стерије Поповића. За ову изложбу је од посебног значаја ова друга награда коју је освојио на Првим југословенским позоришним играма - Стеријиним позорју, јер је **изложба уврштена у програм 57.-ог Стеријиног позорја.**

Поред Стеријиног позорја изложба Милеко Шербан и савременици је била главна окосница манифестације **Ноћ музеја 2012. год. и Недеље музеја.**

Изложбу су пратили документарни филмови.

Приказан је филм *Миленко Шербан - сликар утишаних страсти*. Филм је снимљен према сценарију историчарке уметности проф. др. Ирине Суботић (режија: Славуј Хацић, продукција РТС ТВНС 1997. год., трајање 44 мин).

Као део програма Недеље музеја приказани су филмови о Шербановим савременицима:

Мило Милуновић, документарни филм из серијала *Сликари и вајари* (РТВ),

Иван Радовић, документарни филм из серијала *Сликари и вајари* (РТВ),

Марко Челебоновић, документарни филм из серијала *Сликари и вајари* (РТВ),

Петар Лубарда, документарни филм из серијала *Сликари и вајари* (РТВ).

Кустос Куће легата и аутор изложбе је одржала стручно вођење кроз изложбу 14. јуна 2012. год..

Штампан је каталог *Миленко Шербан и савременици*. Издавач: Кућа

легата и Спомен збирка Павла Бељанског, аутори текстова: др Јасна Јованов, Данијела Бајић и Мирјана Одавић, дизајн: Дејан Вучетић, превод на енглески: Ксенија Тодоровић.

Број посетилаца током Ноћи музеја је био 5000, а укупно је видело изложбу око 5600 посетилаца.

За Кућу легата је од изузетног значаја што је овом изложбом представила део Легата Миленка Шербана у Новом Саду, граду за који се везују почеци овог уметника као и каснија уметничка делатност и ангажованост у културном животу (био је кустос и управник Музеја Матице српске, осмислио прву поставку Војвођанског музеја, радио као сценограф у Српском народном позоришту и Народном позоришту Дунавске бановине). Овом изложбом су представљена дела из збирки које се чувају и у Београду и у Новом Саду, у установама које се баве сличном делатношћу. Треба истаћи да је кроз сарадњу са Спомен-збирком Павла Бељанског и Музејом позоришне уметности Србије омогућено посматрачу да целокупно сагледа Шербаново стваралаштво и сликарско и сценографско, а кроз дела његових савременика време у коме је стварао.

3. Изложба „ Материја духа-скулптура из легата Олге Јеврић“

Аутор: Дејан Вучетић

Припрема изложбе *Материја духа*. Одабир скулптура, идејни концепт, дизајн поставке, припрема за штампу материјала намењеног за изложбу одржане у галеријском простору Куће легата у улици Кнеза Михаила 46. Сарадња са Српском Академијом Наука и Уметности. Стручно вођење кроз изложбу. (трајање изложбе: 26. септембар - 24. октобар 2012. године)

Кућа легата издала је каталог, а аутори текстова су били: Дејан Вучетић, аутор изложбе и кустос Куће легата и Сава Степанов, историчар уметности, рецензент текстова у каталогу проф. Др. Јеша Денегри.

Након 55 година од прве самосталне изложбе у галерију УЛУС-а, Кућа легата је уприличила изложбу скулптура и фотографија под називом *Материја Духа*. Ова изложба представљала је битан догађај за Кућу легата, град Београд и нашу земљу. Олга Јеврић је први нови легатор која је 10. фебруара 2006. године Уговором о поклону, поклонила Кући легата своје 44 скулптуре изведене у фери-оксиду, гвожђу, цементу, теракоти и гипсу. Одабрана дела њеног легата чине скулптуре настале између 1952. и 2001. године и представљају заокружену целину која обухвата све њене фазе стваралаштва у оквиру богате и плодне каријере. Поред ових радова представљен је и део из приватне колекције уметнице и њене сестре, Мирјане Јеврић Лазаревић.

За време трајања изложбе забележена је посета од око 2000 људи. Изложба је имала два стручна вођења уз свакодневну могућност комуникације и информисања о самој поставци уз помоћ сарадница у галерији које су биле на располагању посетиоцима. **Изложба је уврштена у догађај месеца на реномираном веб порталу www.arte.rs. Забележена су гостовања на радио програмима и тв емисијама, као и велики број чланака у новинама и магазинима. (Studio В, РТС1, РТС2, Политика, НИН, Вечерње Новости, Блиц, Данас, Радио Београд 1...)**

Значај изложбе *Материја Духа* је у могућности новог сагледавања и читања

дела Олге Јеврић, али и упознавање млађе публике са њеним вишедеценијским опусом. У време дигиталних технологија, мултимедијалне и дигиталне уметности осврт на стваралаштво Олге Јеврић је драгоцено јер указује на једну од најзначајнијих уметничких фигура која је превазишла оквире југословенске уметничке праксе и постала пуноправан члан европске скулпторске сцене. Она је незаобилазан фактор у оквиру токова развоја српске скулптуре у другој половини XX века, што посебно указује на њен значај и вредност њеног стваралаштва.

Изложба је такође представљала захвалност упућену уметници за пожртвовани рад и истрајност на уметничком путу који је трајао од педесетих година прошлог века до прве деценије XXI века.

.....

Олга Јеврић спада у групу уметника који су отпочињали свој авангардни пут средином педесетих година XX века. Она је као млада уметница већ на првој изложби смело и радикално раскинула везе са устаљеном, академском формом и окренула се сопственом језику материје, облика, односа и компоновања.

Уметност Олге Јеврић је убрзо била представљена на XXIX Венецијанском Бијеналу 1958. Након тога су уследиле и самосталне изложбе у Италији и Великој Британији, групне изложбе у Падови. Језгро овог легата, осим неколико раних портрета и неколико радова из познијих фаза стваралаштва, чине скулптуре са прве самосталне изложбе Олге Јеврић одржане у галерији УЛУС-а на Теразијама у Београду 1957. године. Ова изложба, која је својевремено снажно одјекнула на нашој ликовној сцени, окарактерисала је Олгу Јеврић као вајара, који је на веома смео и радикалан начин, прва међу југословенским и српским скулпторима, прекинула традицију интерпретирања стварности, окренувши се самом бићу скулптуре у коме је изнашла подстицај за сопствено деловање и формирање јединственог уметничког израза. Скулптуре Олге Јеврић поседују универзално формална и метафоричка значења испричана изразито експресивним и сензибилним језиком, при чему је Олга Јеврић створила оригиналну, чисто ликовну форму прочишћену до апстрактног, универзалног облика.

Уметница се појављује у време које је веома бурно и окренуто новим вредностима, непосредно након XX светског рата када долази до установљавања нове државе. Тада долази до успостављања нових вредности засниваних на социјализму. Политика је била носилац оквира у којем је уметност требало да смести своје потенцијале. Ипак, снагом своје уметничке воље Олга Јеврић је кренула једним смелијим путем сопствене нужности. Она се отргла од владајуће струје уметности послератног соцреализма испуњавајући сопствену судбину. Кроз деценије које су следиле она је градила свој скулпторски језик оформљен спајањем масе, шипке и простора тзв. негативног волумена не губећи на актуелности. Готово шест деценија, дугим присуством на нашој ликовној сцени, скулпторски опус Олге Јеврић издваја се својим аутентичним модернизмом и посебном снагом уметничког израза.

Изложба је за Кућу легата и град Београд представљала значајан догађај јер је након једне деценије, када је била организована ретроспективна изложба у галерији САНУ, омогућила београдској публици да се сусретне са најзначајнијим делима Олге Јеврић. Ексклузивност изложбе је и представљање фотографских остварења уметнице по први пут у Београду, као и излагање скулптуре *Настењена празнина*, која је настала на студијском боравку у Сједињеним Америчким Државама 1966. године.

У оквиру Дана Европске баштине која је имала за тему *Darivanje i zadužbinarstvo* Кућа легата је била укључена са изложбом *Материја духа*.

У првој просторији су се налазила дела са прве самосталне изложбе **Просторне композиције** одржане у галерији УЛУС-а 1957. године. У остале три просторије су изложена дела која су настајала у седмој, осмој, деветој и последњој деценији XX века. Намера је била да се посетиоцу олакша кретање кроз декаде њене стваралачке мисли, скулптуралног језика и експресије. Изложба је акцентовала њене почетке везане за период шесте деценије XX века и њене прве самосталне изложбе одржане у Галерији УЛУС-а 1957. године. У том временском периоду ова изложба је представљала битан тренутак у српској и југословенској уметности јер уметница уводи новине, апстрактну форму у оквиру скулпторског језика, нестандардне материјале, принцип грађења маса и раскида са тенденцијама владајућег соцреализма и устаљеног академизма.

На изложби је представљено 36 скулптура већих, средњих и мањих димензија насталих у периоду између 1951. и 2001. год., али и 24 фотографије, настале у периоду од 1984. до 2003. год., чији је аутор Олга Јеврић.

Посетиоци су могли да виде и оригинална писма значајних уметника и пријатеља Олге Јеврић: Осип Задкина (Ossip Zadkine), Жак Липшиц (Jacques Lipchitz), Вилијем Сандберг (Willem Sandberg), Кенгиро Азума (Kengirō Azuma). Поред писама могли су да се виде каталози са самосталних изложба од 1957. до 2008. године.

Цртежи и крокији који су настали на студијским путовањима су били представљени у дигиталном формату на електронском раму. Уврштени су цртежи настали у Паризу, Грчкој, Турској и Сједињеним Америчким Државама.

Представљене су скулптуре из циклуса или тзв „продица“ попут: Предлога за споменик, Мемента, Комплементарних форми, Артикулације простора, Агресивних форми, Захваћених простора, Изотропних простора, Укрштања, Астатичних композиција, пружајући јасну слику о развоју скулпторалне мисли и језика Олге Јеврић већ јасно дефинисаног у шестој деценији XX века. Међу изложеним делима налазила су се њена најзначајнија дела: Предлог за споменик-Прокупље, Предлог за споменик-Милановац, Комплементарне форме I, Артикулација простора Ia и II, Хирошима Ia, Агресивне форме Ia, Форма под притиском Ia, Распети облици Ia, Три елемента Ia, Захваћени простор Ia, Трином Ia, Простор у станишту Ia, Форма у настајању II, Велико укрштање IIa, За изотопни простор...

У одвојеној просторији посетиоци су имали прилике да виде по први пут остварења Олге Јеврић у сфери фотографије. О њеном стваралаштву у овој области се мало зна. Олга Јеврић први пут излаже фотографије 1993. у *Центру за визуелну културу "Златно Око"* у Новом Саду. Ове фотографије поседују ликовни потенцијал и структуралност пренету у дводимензионалан свет фотографије. Њена тематика је живот који се одвија око нас, на пијаци, градилишту, улици, путовањима. Уметница кадрира исечке стварности који су искрени и велики у својој једноставности. Након скоро двадесет година од изложбе у Новом Саду, фотографије Олге Јеврић су по први пут изложене у Београду.

Изложбу је пратила видео пројекција документарних филмова, о животу и раду Олге Јеврић, која је пружала јаснију слику о њеном стваралаштву и унутрашњим разлозима у оквиру скулптуралног процеса настајања дела.

Приказивани документарни филмови:

1. **Простор и време**, РТБ, 1982.
2. **Олга Јеврић - 50 година рада**, НКА и Гоегхе Институт, 2001.
3. **Скулптура у свету предмета и пејзажа - Олга Јеврић** (Читање слика, сценарио: академик Љубомир Симовић, Марко Караџић, режија: Марко Караџић), РТС 1, јул 2012.

4. Изложба „Легат Миленка Шербана“ у Библиотеци града Београда

У изложбама Библиотеке града Београда Кућа легата је организовала изложбу која је трајала од **21. маја до 21 јуна 2012. год.** Изложба је осмишљена да би се шира јавност упознала са богатим садржајем овог легата. Састојала се од принтова, репродукција слика овог уметника, фотографија и текстова са информацијама о легату и самом уметнику постављених у излоге Библиотеке града Београда. Основна идеја је била да се у најпрометнијој улици у Београду, Кнеза Михаила, грађанима Београда приближи овај легат који је и поклоњен граду Београду, а нарочито сато што се и галерија Куће легата налази у истој улици.

Приказане фотографије Миленка Шербана сведоче о његовом уметничком и приватном животу, указују на круг уметника којем је припадао. Репродукцијама уметничких дела Миленка Шербана је представљен значај стваралаштва овог уметника, а указано је и на његов значај који је дао српској модерној сценографији. Текст о легату овог уметника је указао посматрачу на богатство које пружа овај легат, а који сведочи о стваралаштву Миленка Шербана сликарском и сценографском, као и о његовој колекцији примењене уметности, док дела његових савременика и пријатеља међу којима су дела Надежде Петровић, Зоре Петровић, Петра Лубарде, Мила Милуновића, Стојана Аралице, Марка Челебоновића, Милана Коњовића, Ивана Табаковића, Недељка Гвозденовића, Ивана Радовића, Пеће Милосављевића, Миливоја Николајевића, Крсте Хегедушића, Петра Добровића, Сретена Стојановића и Михајла Томића, представљају сведочанство једне епохе, формирања модерне српске и југословенске уметности.

Од посебног је значаја то, што је на овај начин широј публици приказан значај и вредност једног од легата који се чувају у нашој установи, као модел приказивања уметничких предмета из легата у изложима библиотеке, што се може сматрати изласком уметности и уметничких колекција на улице Београда.

5. Изложба дела документационог фонда из легата Вељка Петровића у Библиотеци града Београда, предавање о овом легату и предавања о легату Љубице Цуце Сокић

Током 2012. године Кућа легата је наставила успешну сарадњу са Библиотеком града Београда. Низ поставки и предавања реализовани су се током читаве године. Предавања посвећена Легату Љубице Цуце Сокић и Легату Вељка Петровића у оквиру циклуса Легати у Београду, пратиле су и поставке у изложима-прозорима Библиотеке у Кнез Михиловој улици. Циљ предавања је био истицање посебног значаја легата, стање у којима се они налазе, како су примљени и како се о њима старамо, као и будући планови Куће легата на санацији и реконструкцији непокретних легата и могућностима сталне поставке. Прозорски излози су искоришћени за специфичне изложбе књига, личних предмета, боја, штафелаја, принтова и фотографија. Настојали смо да на што непосреднији начин, без уложених додатних средстава корисницима библиотеке и пролазницима ове фреквентне градске зоне која комуницира са великим бројем туриста и Београђана, на што непосреднији начин представимо легаторе и легате. ***Посебно интересовање новинара допринело је сарадњи и текстовима објављеним у Блицу и Вечерњим новостима. На тај начин обележена је годишњица смрти Љубице Цуце Сокић и 45 година од смрти Вељка Петровића.***

6. Изложба „Између редова“ – писма Иве Андрића Вељку Петровићу, у Градској управи града Београда

Током јануара месеца поводом обележавања јубилеја 50 година од доделе Нобелове награде Иви Андрићу, мобилна поставка која је претходно излагана у Народној библиотеци Србије и Градској библиотеци - Панчево, приказана је и у холу Градске управе града Београда/Краљице Марије бр.1. Поставка је конципирана тако да може лако да се прилагоди различитим просторима и не захтева додатне интервенције. Део преписке два писца чине писма Иве Андрића упућена Вељку Петровићу у периоду од 1922. до 1954. године. Писма су сегмент укупне заоставштине Вељка Петровића, писца, академика, вишегодишњег управника Народног музеја у Београду, који је граду Београду оставио непокретан легат са богатом ликовном збирком, библиотеком, антикним намештајем и значајном рукописном грађом.

Дугогодишње пријатељство Андрића и Петровића пролазило је кроз искушења ратних немира, политичких и културних промена али се увек

паралелно, генерацијски пратило и сусретало. У том смислу писма могу да се ишчитавају у различитим контекстима и између редова, откривајући нам животне околности с једне стране дипломате и писца и с друге књижевника и ангажованог ствараоца. Рукопис, писмо, жиг на хартији, датум и година, место и повод писања разлог су за истересовање посетилаца. Писма су писана ћирилицом, на различитој хартији и откривају нам односе два савременика, историјски контекст и личну позадину од блиског, пријатељског до формалног и званичног обраћања. Начин комуникације и време које је било потребно да се комуникација успостави, такође су интересантни елементи преписке.

Ова изложба представљала је посебан сегмент пројекта „Обележавања јубилеја 50 година од Нобелове награде Иви Андрићу“.

- **програми установе који су реализовани ван матичног простора**

1. Изложба *Миленко Шербан и савременици* одржана у Спомен-збирци Павла Бељанског у Новом Саду

Аутор изложбе: Данијела Бајић, кустос

Овом изложбом је настављена пракса Куће легата да сарађује са другим музејским установама у Србији ради размене програма. Изложба је настала у сарадњи Спомен - збирке Павла Бељанског из Новог Сада, Музеја позоришне уметности Србије и Куће легата из Београда, као копродукција. Вредна заоставштина Миленка Шербана, угледног сликара, сценографа и колекционара чува се у овим установама и она је обједињена како би најбоље презентовала разноврсно стваралаштво овог уметника, а кроз дела његових савременика цела једна епоха српске модерне уметности.

Ова велика изложба састојала се од укупно 55 дела која су била изложена, од чега 32 дела из Куће легата: 21 уметничко дело (слике и цртежи) Миленка Шербана и 11 уметничких дела (слика и цртежа) његових савременика, 3 уметничка дела из Спомен-збирке Павла Бељанског (слике и скулптура) и 20 сценографских скица из Музеја позоришне уметности.

Трајање изложбе: од 18. маја од 24. јуна 2012. године.

2. Сарадња са Библиотеком града Београда (Изложбе и предавања)

- Предавања о легату Љубице Цуце Сокић и легату Вељка Петровића у оквиру циклуса Легати у Београду

Трајање програма: Фебруар 2012. године

- Представљање легата Вељка Петровића у изложбама библиотеке града Београда

Трајање програма: Фебруар 2012. године

- Изложба легата Миленка Шербана у изложбама Библиотеке града Београда

Трајање програма: Мај-Јун 2012. године

- Изложба документационог фонда и архиве из легата Вељка Петровића у галерији Библиотеке града Београда

Трајање програма: Новембар 2012. године

3. Поставка Између редова – писма Иве Андрића Вељку Петровићу, у Градској управи града Београда

Трајање програма: Јануар 2012. године

Сви наведени програми су већ описани и образложени у оквиру ставке **Програми који су реализовани, а нису били предвиђени Планом и програмом рада за 2012. годину**, а Изложба Миленко Шербан и савременици је описана и образложена у оквиру ставке **Ауторски пројекти установе Кућа легата**.

- **програми остварени на основу међународне сарадње назив програма**

---

1. Сарадња са Амбасадом републике Украјине и Скупштином града Београда

Туристички бисери Украјине. Туристички Кијев

Изложба фотографија *Туристички бисери Украјине. Туристички Кијев*, одржана је у *Кући легата*.

Изложба *Туристички бисери Украјине. Туристички Кијев*, састојала се од око 50 фотографија, од којих су 28 представљале Кијев, а 22 фотографије остале туристичке дестинације Украјине.

Изложба је организована у сарадњи Амбасаде Украјине у Републици Србији, Града Београда и Куће легата и представља вид међународне сарадње и као таква посвећена је 21. годишњици независности Украјине и 10. годишњици потписивања Протокола о сарадњи између Града Београда и Града Кијева.

Изложбу су отворили амбасадор Украјине Виктор Недопас, Зоран Алимпић, заменик председника Скупштине Града Београда и Ана Вељковић, директор Куће легата

Трајање изложбе: од 27.августа до 7. септембра 2012. године.

2. Учесће у Регионалној научној конференцији ICOM SEE за регион Југоисточне Европе:

Тема: Предлози санације и ревитализациј баштине у региону Југоисточне Европе „Процена ризика културне и природне баштине у

региону: **Ревитализација легата Петра Лубарде – Пример позитивне праксе у поступку спасавања културног наслеђа**

На конференцији су учествовале све земље из региона Југоисточне Европе: Бугарска, Румунија, Хрватска, Македонија, Босна и Херцеговина, Словенија, Србија, Црна Гора...

Трајање конференције: 22.-26. мај у Нишу

- **пројекти других установа или појединаца који су се одвијали у установи у уступљеним терминима**

1. **Циклус радионица из заштите културног наслеђа:** Централни институт за конзервацију и Министарство културе Републике Србије

Тема: **Услови превентивне конзервације за изложбени простор у музејима**

Основни циљ ове радионице је био обука кадрова у српским музејима за потребе функционалног и организованог рада на унапређењу услова чувања збирки, уз стручне консултације и сарадњу са ЦИК-ом.

Циклус радионица је осмишљен као **вишегодишњи едукативни програм** чија реализација представља један од резултата **спровођења културне политике децентрализације у области заштите музејске грађе. Програм има за циљ увођење принципа и методологије превентивне конзервације у музејску праксу у Србији** и бави се теоријским, методолошким и практичним аспектима организованог, систематског приступа у области конзервације музејских збирки.

Циљ је да се учесници упознају са везама између постављања изложби и превентивне конзервације предмета. На овај начин музејски професионалци стичу свест о неопходности планирања превентивне конзервације од првог тренутка настанка идеје о изложби, па све до паковања и повратка у депое. Радионица се састојала од теоријских предавања, дискусија и вежби.

Трајање програма: Јун 2012. године

2. **Шестнаеста Ликовна колонија наивне и маргиналне уметности**

Изложба је настала у сарадњи **Музеја наивне и маргиналне уметности из Јагодине и Куће легата.**

Изложба је била међународног карактера са изузетно великим бројем учесника када је реч о манифестацијама овог типа.

На изложби су представљена дела настала на овогодишњој ликовној колонији коју Музеј наивне и маргиналне уметности Јагодина организује већ скоро три деценије, одржаној на Златибору, од 25. августа до 2. септембра 2012. године. Изложено је педесет дела (слика и скулптура), двадесет осам аутора из Србије и иностранства (Македонија, Бугарска, Италија, Бразил, Јапан): Томислав Благојевић, Тоде Блажевски (Македонија), Гвидо Ведовато (Италија), Мила Вукобратовић-Морача, Јорданка Генчева (Бугарска), Ермелинда де Алмеида (Бразил), Рајко

Драгићевић, Милосав Јовановић, Јошкин Шиљан, Ференц Калмар, Розалија Марков, Јелена Марковић, Војкан Морар, Росен Рашев (Бугарска), Игор Симоновић, Ивана Станисављевић-Негић, Милан Станисављевић, Марко Стевановић, Весна Танчева, Илија Филиповић, Кацуми Цуђи (Јапан), Добросав Милојевић, Слободан Живановић, Драгица Гајић, Предраг Милићевић – Барбериен, Живота Милановић, Даница Шимић и Саша Петровић Бердујац.

Штампан је каталог. Издавач: Музеј наивне и маргиналне уметности, Јагодина; текст: Нина Крстић, Нина Љубомировић;

Трајање изложбе: 01.- 20. новембра 2012. године

3. Изложба 75 година од оснивања Факултета ликовних уметности 1937-2012

Изложба је организована у сарадњи следећих институција: Факултет ликовних уметности, Кућа легата, Музеј Цептер, Уметнички павиљон Цвијета Зузорић.

Изложба Факултет ликовних уметности 1937-2012, посвећена 75-огодишњици постојања ове институције, одржана је у три музејско - галеријска простора: Музеј Цептер, Кућа легата и Уметничком павиљону Цвијета Зузорић. На изложби су приказани репрезентативни радови професора који су предавали на Академији (од 1937.године) ликовних уметности у Београду од оснивања до данашњег дана.

У простору Куће легата били су изложени радови оснивача Академије, Томе Росандића, Петра Добровића и Мила Милуновића и стваралаца који су своју уметничку и педагошку делатност започели у првим годинама постојања Академије, као што су Сретен Стојановић, Коста Хакман, Љубомир Ивановић, Михајло Петров, Петар Лубарда, итд. Иако везани за Академију у послератном периоду у овом делу поставке били су и радови Ивана Табаковића, Марка Челебоновића, Зоре Петровић, Љубице Сокић, Недељка Гвозденовића... Поред дела позајмљених из Народног музеја и приватних колекција део ове поставке чинила су дела која се налазе у легатима о којима се брине Кућа легата - **Петар Лубарда, Мило Милуновић, Марко Челебоновић, Михаило Томић, Петар Добровић, Недељко Гвозденовић и Љубица Цуца Сокић.**

Публици је у три простора, приказано скоро три стотине уметничких радова који чине важан део српске и југословенске ликовне уметности двадесетог и двадесет првог века, као и радове професора који днас предају на Факултету ликовних уметности. Изложбу је пратио и каталог-монографија „Факултет

ликовних уметности у Београду 1937-2012“.

Трајање изложбе: 30. новембар – 24. децембар 2012. године

4. **Изложба фотографија ФОТО/ФКМ** одржана у галеријском простору Куће легата

Изложба је настала у сарадњи са Удружењем балетских уметника Србије, Београдског летњег фестивала (БЕЛЕФ) и Куће легата.

Изложба фотографија под називом ФОТО/ФКМ визуелно презентује Фестивал кореографских минијатура и дочарава сву разноврсност плесног покрета, насталог на Фестивалу у протеклих пет година. Изложба је ауторско дело Срђана Михаића, балетског уметника који је, још од самог настанка овог Фестивала, када је и започело његово бављење позоришном фотографијом својим објективом бележио значајне моменте плесних наступа учесника, остављајући, неизбрисив документарни траг овог, по много чему јединственог фестивала. Ова изложба фотографија није оријентисана ка својој аутору, већ представља ретроспективни приказ Фестивала кореографских минијатура који је на овај начин, у оквиру БЕЛЕФ-а, био представљен широј публици.

Презентација часописа за уметничку игру „Orchestra“ одржана је 04.07.2012. год., у Кући легата.

Трајање изложбе: од 03 . до 10. јула 2012. године.

5. **Кустосирање**

У Кући легата током 2012. су се одржале три радионице под називом **Кустосирање** чији су аутори историчари уметности и кустоси: Андреј Берета и Срђан Тунић.

Радионице су конципиране да младим историчарима уметности, кустосима и онима који су на путу да то постану пруже потребне информације и размену искустава из области музеологије и кураторске праксе.

- Кустосирање 1
22. март 2012. године

Радионица је посветила пажњу појму и активности кустоса на примеру излагања артефаката Холокауста у изложбеном простору. Радионица базирана на евалуацији изложбе *Холокауст у Србији 1941-44.* у Музеју историје Југославије. Након посете изложбе ученици су добили задатак да попуне Евалуациону табелу чиме су у прилици да аргументовано оцене поставку, по различитим сегментима.

- Кустосирање 2
6. април 2012. године

У оквиру ове радионице се дефинисао појам кустоса кроз професионално искуство, тимски рад у уметничким пројектима и сарадња са уметницима. Дискутовало се о изазову настајања појединачног пројекта, разумевању појма јавног простора и припреми изложбе коју ће реализовати учесници Кустосирања.

- Кустосирање 3
20. април 2012.

Учесницима је понуђена евалуација пројекта у галерији Трећи Београд. Након посете галерије и рада током изградње споменика Ђумбиру, учесници су добили задатак да попуне евалуациону табелу чиме су у прилици да аргументовано оцене пројекат, по различитим сегментима. Отворена дискусија са учесницима, проактиван приступ појединца у тражењу одговарајућег занимања у реалном окружењу, могућности реализовања уметничког пројекта самостално или у оквиру неке институције.

5. Посећеност програма	2011.	2012.
- укупан број посетилаца (гледалаца) са упоредним податком у односу на 2010. годину	8425	11220

Структура посећености програма у односу на врсту програма изражена у процентима	број	%
програми установе		72%
Копродукције		15%
програми установе ван матичног простора		8%
пројекти других установа или појединаца који су се одвијали у установи у уступљеним терминима		
гостовања из иностранства	5%	

Оцена програма од стране стручне јавности (преглед најзначајних критика, приказа у медијима).

У прилогу press clipping као штампани материјал и на DVD-у.

6. Финансирање	Програмски трошкови	Зараде и солид. пом.за запосл.	Редовни материјални и стални трошкови	Инвестиције и инвестиционо одржавање опреме	УКУПНО
Структура прихода					
1. Буџетска средства					
- Града	2.148.755,50	7.540.544,36	6.554.639,50	163.381,80	16.407.321,16
- Републике	760.000,00			50.000,00	810.000,00
- општине					
2. Остали извори					
- донације*	277.051,30			209.346,42	486.397,72
- спонзори					
- приход од реализације програма (улазнице, чланарине и др. програми)					
- приход од услуга					
- остали сопствени приходи			154.000,00		154.000,00

*) уколико су у питању иностране донације доставити копије преведених уговора и искоришћеност средстава у 2012.г.

1. Извештај усвојен од стране Управног одбора, дана 08.03.2013. године (одлуку доставити у прилогу)

2. Оцена реализованих програма од стране Управног одбора
Управни одбор је изразио задовољство и похвалио чланове колектива Куће легата на пожртвованости и испуњењу својих планова за 2012. годину. Истакнуто је да је УО у потпуности задовољан реализацијом годишњег плана и ангажовањем запослених на програмима који нису били планирани, али су ипак одржани. За председника УО, госп. Вујовића се овај вид додатног ангажовања запослених може сматрати веома успешним.

УО је позитивно оценио велико залагање у вези са реализацијом пројекта *Атеље Петар Лубарда*, планираним активностима, изложбама, предавањима и свим осталим што ће се одржавати у простору.

УО истиче да су изложбе које су представљале главни ликовни програм у 2012. по квалитету и маркетиншкој подршци биле доведене на висок ниво.

Продор Куће легата и директорке Ане Вељковић истиче као добар пример рада и ангажовања у комуникацији са медијима. Кућа легат је много више заступљенија у јавности у односу на претходни период и препознатљивија широј публици. На тај начин је Кућа легата задобила поверење медија јер су њени програми и ангажмани препознати као интересантни и динамични. Програми се реализују редовно и пласирају се на одговарајући начин који је добар пример из области информисања.

Истиче се професионалност у прегледности Финансијског извештаја као и савесно пословање и употреба наменски уложених средстава. Рад финансијског стручњака, Славице Мајсторивић се похваљује као пример добре праксе и изузетне прегледности Финансијског извештаја.

Посебно треба констатовати пословање Куће легата и рад директора Ане Вељковић, која је својим радом допринела напретку ове установе и дала значајан допринос квалитету и квантитету пројеката, као и у области информисања јавности што ће изазвати одговарајућу реакцију публике у будућности.

Оцена програма и посебне напомене директора

Кући легата су одобрена средства за изложбену делатност током 2012. године, за три велике изложбе: „Портрети из легата“, „Миленко Шербан и савременици“ и „Материја духа-скулптура из легата Олге Јеврић“. Легат Петра Лубарде, се није изложио јер се за то нису стекли технички услови, због немогућности да се слике из легата конзервирају на време. Главни ангажман Куће легата претходних година био је окренут конзервацији и рестаурацији предмета из легата који су били у изузетно лошем стању (углавном), док је у 2012. години то била излагачка делатност. На овај начин, успостављајући овакву динамику и процесе пословања Кућа легата је испоштвала основну методологију у заштити културног наслеђа, где је прво предмете обрадила на адекватан начин, затим организовала комплексан процес конзервације и рестаурације оштећених предмета и на крају их презентовала у јавности. Такође, Кућа легата је остварила значајну међуинституционалну сарадњу са осталим институцијама заштите, а све у циљу систематизоване заштите и збрињавања вредног културног наслеђа.

Изложба „Портрети из легата“ је била изузетно добро пропраћена у медијима и изазвала је велико интересовање како шире, тако и стручне јавности. По први пут су Београду приказани портрети из легата, као дела наших најеминентнијих сликара и вајара, а који су претходно конзервирани и рестаурирани. Велико интересовање код Факултета ликовне академије су на овој изложби изазвали радови уметника који су били и професори на истој академији и који су крајем године били поново изложени у оквиру велике изложбе 75 године од оснивања академије.

Изложба „Миленко Шербан и савременици“ представља институционалну сарадњу градске, покрајинске и републичке институције: Куће легата, Спомен збирке Павла Бељанског и Музеја позоришта. Ова изложба указује на значај „изласка“ легата из Београда и представљање културног наслеђа Београда ван његових граница, а самим тим и већу заинтересованост публике, као и ширење круга публике легата.

Изложба „Материја духа-скулптуре из легата Олге Јеврић“, представља својеврсну круну рада Куће легата за 2012. годину, као још једна у низу изузетно посећених и медијски пропраћених догађаја. Кућа легата је са овом изложбом аплицирала за ICOM награду године у категорији за најбољу изложбу, а уметница Олга Јеврић је у марту ове године заслужено добила награду Сава Шумановић управо поводом ове изложбе.

Легат Петра Лубарде је реконструисан и почеће са радом када се заврше административни поступци који су у току. Током године, Кућа легата је радила на обради предмета који су конзервирани и спремни за поставку, слике се конзервирају у ЦИК-у, а целокупан поступак систематизоване заштите овог легата, као пример позитивне праксе је представљен у Нишу од стране директора КЛ, на регионалној конференцији ICOM за регион југоисточне Европе, као и у Херцег Новом на презентацији одржаној у септембру, такође од стране директора, а у сарадњи са „Фондацијом Петра Лубарде“.

Објекат намењен за галеријску и административну делатност Куће легата, у улици Кнеза Михаила број 46 је у лошем стању, без грејања, са високим степеном влаге у просторијама, температуром ваздуха која није константна, без климатизације и видео надзора и као такав је неуслован за обављање предвиђених делатности. **Објекат је Решењем Завода за заштиту споменика културе града Београда још 1986. године проглашен неусловним за сталну поставку уметничких предмета**, али од тада до данас на њему нису вршене никакве санације од већег значаја, већ само привремене просторне интервенције које су допринеле урушавању простора, а нису ни обезбеђена средства за његову реконструкцију, за коју постоји

пројекат још од 2004. године.

Главни архитектонско грађевински пројекат адаптације и ревитализације овог објекта, који се налази у зони која ужива статус непокретног културног добра од изузетног значаја-просторно културно историјску целину (Решење Завода бр.177/4 од 6.4.1964; Културно добро од изузетног значаја, Одлука, „Сл. гласник СРС“ бр. 14/79), урађен је од стране Завода за заштиту споменика културе града Београда. У складу са горе наведеним елементима девастације овај простор није услован за обављање предвиђених делатности, као и за сталну поставку Куће легата. Због овакве веома лоше ситуације у којој се објекат налази већ деценијама, Кућа легата је у недостатку финансијских средстава и сходно својим могућностима урадила следеће:

(Ситуација не промењена већ дуго година)

Једина интервенција је уследила после неколико ургенција директора и то 2010. године када се делимично поправио кров. Кућа легата је током 2012. године аплицирала и добила донацију ГО Стари град да поправи и осигура део електричних инсталација у овом објекту, као и да постави привремене привремене просторне инсталације које су обликовале галеријски простор и значајно допринеле естетском утиску током одвијања изложби.

Политика пословања Куће легата је током целе 2012. године била претежно усмерена на делатност презентације како у свом галеријском простору, тако и у другим просторима институција са којима Кућа легата сарађује у Београду и Србији, затим на обављање својих основних редовних делатности, као што су континуирана заштита уметничких дела, конзервација и рестаурација тешко оштећених уметничких предмета из углавном потпуно запуштених и девастираних покретних и непокретних легата, а што је у складу са

основним начелима и стратегијом пословања Куће легата још од 2010. године. Основни циљ је да се јавности, како стручној, тако и широкој, укаже на значај легата, који широм света представљају значајан сегмент музејских фондова и у квалитативном и у квантитативном смислу.

Кућа легата је у сарадњи са ЦИК-ом започела процес конзервације и рестаурације слика из легата Петра Лубарде. Након дуготрајног и компликованог процеса стерилизације и конзервације ових уметничких предмета, као и низа консултација изведених са стручњацима из земље и иностранства, посао се приводи крају и до априла ове године би требало да буде компетиран, а слике спремне за излагање у новом реконструисаном објекту.

Интензивно се радило на систематизованој заштити и оживљавању легата Вељка Петровића, Недељка Гвозденовића и Миленка Шербана.

Започети су преговори са потенцијалним легаторима легата Косте Богдановића и Олге Јанчић.

Сарадници КЛ су присуствовали и учествовали на конзерваторским радионицама одржаним у галеријском простору КЛ у сарадњи са ЦИК-ом, у оквиру дела који се односи на професионално усавршавање запослених, где посебно треба истаћи и то да је један од сарадника упућен на професионалну едукацију на Пројекат за управљање збиркама-Collection management Certification Program који води Фион Зарубица, музејски стручњак са Long Beach University.

Кућа легата је остварила и добру сарадњу са институцијама и појединцима када су у питању изложбе: Факултет ликовних уметности, Музеј Зептер, Амбасада Украјине и Одељење за међународну сарадњу Кабинета градоначелника Београда, ЦИК, Етнографски музеј, САНУ, Музеј наивне уметности из Јагодине, Центар за ликовно образовање Шуматовачка,

Народна Библиотека, Белеф центар, итд..

Изражавам изузетно незадовољство овим путем, што без обзира на све напоре Куће легата да са изузетно мало финансијских средстава спречи девастацију националне баштине, конзервацијом, рестаурацијом, презентацијом, обрадом материјала, оснивач не показује довољну заинтересованост да помогне у истом и да препозна значај ове баштине и квалитет рада институције.

У складу са горе наведеним, а као и прошле године, констатујем да је пред Кућом легата сваке године све већи изазов да се обавезе на прихватање предмета о којима се пре тога неко други „старао“ и да их у складу са савременом музеолошком праксом и елементарним принципима пословања у овој струци оспособи за презентовање публици, што и јесте основни циљ и разлог због чега легати и постоје по вољи легатора. Град Београд издваја велика средства за поправку уништеног, а то је конзервација и рестаурација, а то је оно чиме се Кућа легата углавном у пракси и бави, спасавањем легата.

Кућа легата се у годинама које су иза ње бавила више усавршавањем својих запослених и конзервацијом и рестаурацијом предмета из легата у сарадњи са други институцијама, док је током 2012. године, њена активност углавном била усмерена на презентације. На овај начин КЛ је испоштовала методологију заштите културног наслеђа у потпуности, а све у складу са професионалним начелима музеолошке праксе.

Директор КЛ изражава изузетно задовољство постигнутим резултатима за 2012. годину и послом који су запослени у установи обавили. Нарочито ако се у обзир узму неповољне околности, а то су рестриктивни буџет и претходна небрига и девастација уметничких предмета из легата. Пред Кућом легата је у 2012. години била велика обавеза и сложен задатак координације свих послова у вези са заштитом угрожених уметничких дела, а у циљу стварања једне систематске и добро испланиране професионалне бриге о предметима

из легата која би се, спроводила упоредо са реконструкцијом самог објекта у улици Иличићевој број 1.

Посебна напомена директора: У складу са финансијским извештајем, Кућа легата је у програмском смислу реализовала преко 90% строго наменски одобреног буџета у складу са планом и програмом за 2012. годину.

Датум подношења извештаја

Март 2013. године

Директор

Ана Вељковић, МА